

*Баклан І. М.,**кандидат філологічних наук,**доцент кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови
факультету лінгвістики**Національного технічного університету України**«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

ПЕРЕКЛАД НІМЕЦЬКИХ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ-КОМПОЗИТІВ ЗІ СКЛАДНИКОМ *ORDNUNG* УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Анотація. Статтю присвячено створенню алгоритму перекладацької дії під час відтворення німецьких юридичних термінів-комполітів зі складником Ordnung українською мовою. Авторка визначила семантичні ознаки іменника Ordnung у німецькій та українській мовах, представила класифікації наявних засобів і прийомів перекладу німецьких комполітів українською мовою, а також схарактеризувала особливості реалізації зазначених прийомів на основі дослідженого матеріалу. Виявлені закономірності стали основою для розроблення практичних рекомендацій для здійснення адекватного перекладу німецьких юридичних термінів-комполітів зі складником Ordnung як основного слова та означального слова.

Основними семантичними ознаками іменника Ordnung в юридичній галузі є «впорядкованість» і «впорядкована сукупність». До лексико-семантичного поля Ordnung можна віднести такі лексичні одиниці, як: порядок, розпорядок, упорядкування, лад, устрій, положення, уложення, система, правило(-ла), статут, режим. Компонент Ordnung у складі німецьких юридичних термінів-комполітів трапляється переважно в ролі основного слова. Під час перекладу українською мовою здебільшого використовується семантичний прийом експлікації. На другому місці за частотністю є лексичний прийом калькування. Рідше трапляються прийоми мутації, модуляції та імплікації.

Порядок дій під час перекладу німецьких юридичних термінів-комполітів зі складником Ordnung українською мовою має починатися з прийому калькування. Якщо дослівний переклад не розкриває значення терміна повною мірою, перекладачу треба вдаватися до прийому експлікації, який може супроводжуватися додаванням прийменників, однієї, двох, трьох і більше лексем залежно від складності поняття для реципієнта – носія мови перекладу. На цьому рівні може також відбуватися імплікація, якщо дослівний переклад виявляє ознаки семантично надлишкової інформації. Використання семантичних прийомів модуляції або мутації потребує консультації зі спеціалістами галузі права. Результати представленої розвідки можна використати для оцінки якості сучасних україномовних перекладів німецької юридичної літератури. Також цікавим для подальшого дослідження є аналіз похідних іменника Ordnung в аспекті юридичного перекладу.

Ключові слова: термін-комполіт, основне слово, означальне слово, семантичні ознаки, калькування, експлікація, модуляція, мутація.

Постановка проблеми. Галузевий переклад юридичних текстів ускладнюється наявністю в німецькій правничій термі-

носистемі великої кількості термінів-комполітів, які не мають словникових відповідників в українській мові. Тому виникає нагальна потреба розробити рекомендації щодо порядку дій під час перекладу цих лексичних одиниць українською мовою. У фокусі дослідження постає група німецьких юридичних термінів-комполітів зі складником Ordnung, оскільки в перекладацькій практиці ці комполіти викликають значні труднощі під час відтворення та в сучасних перекладах часто неправильно відтворені.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До цього часу досліджено структурно-морфологічні особливості німецьких ад'єктивних комполітів у галузі машинобудування (Н.П. Гура) [1], структурну та семантичну організацію іменникових комполітів на позначення транспортних засобів у німецькій та українській мовах (Ю.В. Куш) [2], семантико-синтаксичну класифікацію термінів-комполітів у німецькій мові (М.А. Магеррамова) [3], словоскладання як спосіб номінації понять у сучасній німецькій мові в медичному дискурсі (Н.В. Бондар) [4]. У перекладацькому аспекті порушувалися питання відтворення німецьких термінів-комполітів у галузі логістики (Т.А. Гармаш) [5], в аграрному (С.М. Амеліна) [6], спортивному (В.М. Радзіон) [7] та медійному (Л.Ф. Рись) [8] дискурсах.

Метою статті є виявлення перекладознавчих закономірностей, які полягають в основі відтворення німецьких юридичних термінів-комполітів зі складником Ordnung українською мовою. Для реалізації поставленої мети треба виокремити такі завдання: 1) визначити семантичні ознаки іменника Ordnung у німецькій та українській мовах; 2) класифікувати наявні засоби та прийоми перекладу німецьких комполітів українською мовою; 3) схарактеризувати особливості реалізації засобів і прийомів перекладу в досліджуваному матеріалі; 4) узагальнити виявлені закономірності та скласти рекомендації для адекватного перекладу німецьких юридичних термінів-комполітів зі складником Ordnung українською мовою. Матеріалом дослідження послуговували німецькі юридичні терміни-комполіти зі складником Ordnung в ролі основного слова (129 одиниць) та означального слова (34 одиниці), зібрані методом суцільної вибірки з німецько-українського словника юридичних термінів [9] загальною кількістю 163 одиниць та їхні українські еквіваленти.

Вклад основного матеріалу. За визначенням тлумачного словника української мови *комполіт* є словом, утво-

реним шляхом поєднання основ, здебільшого за допомогою сполучного голосного [10]. Заведено розрізняти композити у вузькому розумінні як складні слова, утворені шляхом основоскладання та в широкому розумінні як складні слова, утворені з двох і більше слів, основ або коренів. У німецькому тлумачному словнику Duden під терміном галузі мовознавства *Kompositum* або *Zusammensetzung* розуміють складне слово (нім. *zusammengesetztes Wort*), тобто слово, яке складається з декількох слів [11].

На думку В. Левицького, більшість композитів є бінарними, маючи у своїй структурі два безпосередніх складники, кожен з яких необов'язково може складатися з окремого слова [4, с. 360]. Перший компонент композитів є означальним словом (нім. *Bestimmungswort*), а другий компонент є основним словом (нім. *Grundwort*). За кількістю твірних основ композити поділяють на дво-, три- та багатокомпонентні, за типом граматики-синтаксичних зв'язків між компонентами – на детермінативні (підрядний тип зв'язку), копулятивні (сурядний тип зв'язку) та змішані синтаксичні конструкції (підрядний і сурядний типи зв'язку) [4, с. 360–361]. У нашому дослідженні зібрано 163 терміни-композити, серед яких 161 є іменником (88 – двокомпонентні, 59 – трикомпонентні, 13 – чотирикомпонентні та 1 – п'ятикомпонентний), а також 2 двокомпонентні прикметники.

У «Великому німецько-українському словнику» В. Мюллера, який налічує близько 300 000 слів і словосполучень, іменник *Ordnung f* має такі значення: 1) порядок; 2) упорядкування, врегулювання; систематизація; 3) суспільний лад; устрій, система; 4) правила, порядок, розпорядок, режим, дисципліна; 5) бойовий порядок, стрій; 6) ряд; 7) ступінь [12, с. 464]. Якщо звернутися до німецького тлумачного словника Duden, то можна знайти схожий розподіл за групами значень цієї лексеми: 1) <лише у формі однини> встановлений і збережений шляхом упорядкування стан, в якому щось перебуває; 2) <лише у формі однини> а) впорядкований спосіб життя; б) дотримання дисципліни, встановлених правил у межах окремого суспільства; 3) <лише у формі однини> спосіб, у який щось впорядковано, врегульовано; 4) *biol.* більша одиниця, яка складається з декількох споріднених сімейств тварин і рослин; 5) визначений ступінь послідовності, встановленої за якісними критеріями [13, с. 697].

У «Німецькому юридичному словнику» основне значення, закріплене за іменником *Ordnung*, – це чітко врегульований стан (нім. *der einleuchtend geregelte Zustand*) [14, с. 304]. У цій словниковій статті наведено також терміни-словосполучення *verfassungsmäßige Ordnung* (укр. конституційний лад) та *öffentliche Ordnung* (укр. публічний порядок). У першому значенні мається на увазі конституційний правопорядок, а саме сукупність усіх законів, які практично та формально відповідають нормам Основного закону та перетлумаченим основним конституційним принципам, що є однією із трьох меж загальної свободи дій. У другому значенні розглядається сукупність здебільшого неписаних правил, дотримання яких відповідно до панівних соціальних та етичних переконань вважається невід'язливою передумовою для успішного співіснування в середині окремої спільноти або в межах визначеної території. Ці правила не є правовими положеннями, а ціннісними уявленнями, які можуть розглядатися у правовому полі лише після звернення до компетентних органів. Критерії оцінки публічного

порядку визначаються головним чином Основним законом. У «Німецько-українському словнику юридичних термінів» іменник *Ordnung f* має такі значення: 1) порядок, розпорядок; 2) впорядкування, врегулювання, систематизація; 3) лад, устрій; 4) статут, положення, правило [9, с. 306–307]. У формі множини цей іменник має значення «торгові звичаї» [9, с. 307].

Отже, основними семантичними ознаками іменника *Ordnung* в юридичній галузі є «впорядкованість» і «впорядкована сукупність». До лексико-семантичного поля *Ordnung* належать такі лексеми: порядок, розпорядок, упорядкування, врегулювання, систематизація, лад, устрій, положення, система, правило(-а), статут, режим, якими має оперувати перекладач під час відтворення німецьких композитів із цим складником.

Передумовою адекватного перекладу композитів є їхня правильна інтерпретація, яка враховує словотворчу модель, значення конститuentів композита у взаємозв'язку з контекстом, значення позначуваного предмета або явища та осмислення репрезентованої композитом концептуальної структури з метою визначення стратегії й тактик перекладу [5, с. 67]. Формальними можливостями відтворення німецьких композитів українською мовою (за класифікацією К. Дате) є такі: 1) прикметник + іменник; 2) іменник + (поширене) означення; 3) іменник + прийменникове означення; 4) симплекс (просте слово); 5) композит; 6) біном; 7) дериват (похідний іменник) [15, с. 66]. Цю класифікацію можна зіставити зі способами перекладу композитів, представлених у статті Т.А. Гармаш, які передбачають такі: 1) іменник + іменник у родовому відмінку; 2) прикметник + іменник; 3) складний іменник; 4) простий іменник; 5) транскодування; 6) калькування; 7) експлікація [5, с. 68]. Спираючись на зазначені класифікації, виокремимо такі морфологічні засоби відтворення композитів у перекладі: 1) прикметник + іменник; 2) дієприкметник + іменник; 3) іменник + іменник(и) (у родовому відмінку); 4) іменник + прийменник + іменник; 5) іменник.

В основі класифікації прийомів перекладу ми використали доробок Міхаеля Шрайбера, який містить лексичні, граматичні та семантичні прийоми [16, с. 152]. У межах проведеного дослідження релевантними для перекладу німецьких юридичних термінів-композитів зі складником *Ordnung* ми обрали лексичний прийом калькування та семантичні прийоми експлікації, імплікації, модуляції та мутації.

За результатами проведеного дослідження німецькі юридичні терміни-композити зі складником *Ordnung* у ролі основного слова (129 одиниць) були представлені українськими словниковими відповідниками з одним значенням (118 одиниць) та двома й більше значеннями (11 одиниць). Німецькі терміни-композити, які в українській мові мають одне значення, були відтворені за допомогою прийомів експлікації (40 %), експлікації та мутації / модуляції (27 %), калькування (25 %), модуляції (3,2 %), імплікації (2,4 %), калькування та мутації (1,6 %), калькування та модуляції (0,8 %).

Семантичний прийом експлікації загалом спостерігається в 79 одиницях, серед яких 32 одиниці демонструють поєднання цього прийому з модуляцією або мутацією. Під час перекладу двокомпонентних термінів-композитів експлікація виражена шляхом додавання прийменника *pro* (напр., *Notariatsordnung f* положення про нотаріат [9, с. 297], *Zulassungsordnung f* положення *pro* допуск [9, с. 540]). Під час перекладу три- і багатокомпонентних термінів-композитів

можна спостерігати такі прийменники, як: *на, з, у/в, до, між, для* (напр., *Betriebsprüfungsordnung f* положення про порядок виплати премій *на* підприємстві [9, с. 92], *Postzollordnung f* правила митних процедур *для* поштових установ [9, с. 328]). Експлікація відбувається різною мірою шляхом додавання однієї (8 одиниць), двох (3 одиниці), трьох і більше лексем (13 одиниць) (напр., *Aktenordnung f* порядок *ведення* справ [9, с. 26], *Finanzgerichtsordnung f* порядок *визначення підсудності* фінансових судів [9, с. 139], *Krankenordnung f* порядок *виплати грошової допомоги застрахованому на випадок* хвороби [9, с. 240]). Переклад композитів шляхом додавання трьох і більше лексем спостерігається в історизмах (напр., *Fehdeordnung f* правила ведення (феодалної) війни, правила укладення миру і про перемир'я [9, с. 135]), реаліях колишньої НДР (напр., *Baumordnung f* правило посадки й вирубування дерев у містах [9, с. 72]), вузькоспеціалізованих термінах (напр., *Niederlassungsordnung f* положення про порядок надання права на приватну практику [9, с. 295], *Strandungsordnung f* положення, що регулює правовідносини, що виникають у зв'язку з предметами, викинутими на берег у результаті аварії на морі [9, с. 429]). Прийом експлікації доречно застосувати в тому разі, якщо дослівний переклад складників композита ускладнює його сприйняття реципієнтом.

Як уже було зазначено вище, прийом експлікації може спостерігатись у поєднанні з прийомами модуляції (на основі причинно-наслідкових зв'язків) та мутації (використання семантично різних засобів). Модуляція може бути виражена за допомогою синонімічного (напр., *Luftverkehrsordnung f* положення про повітряні перевезення [9, с. 262]) або антонімічного (напр., *Hinterlegungsordnung f* порядок прийняття на зберігання [9, с. 200]) перекладу. Прийом мутації застосовується власне в перекладі іменника *Ordnung* у складі композитів, що, на нашу думку, не завжди є прийнятним в юридичній терміносистемі. Складник *Ordnung* недоречно відтворювати за допомогою лексем «розпорядження» (нім. *Verordnung*), «закон» (нім. *Gesetz*) і «право» (нім. *Recht*). Як перекладацьке рішення пропонуємо замінити зазначені лексеми відповідником «уложення» у значенні документа, який регулює певний порядок. За визначенням «Академічного тлумачного словника української мови», уложення – це «збірник законів, положень про щось» [17]. Тому, наприклад, термін-композит *Reichsabgabenordnung f* імперське *розпорядження* про стягнення податків (1919 р.) [9, с. 363] можна замінити на імперське *уложення* про стягнення податків (1919 р.).

Лексичний прийом калькування (29 одиниць) реалізується за допомогою таких граматичних засобів:

1. Прикметникове означення та іменник (14 одиниць – 48,3 %) (напр., *Gesellschaftsordnung f* суспільний лад [9, с. 170], *Staatsordnung f* державний лад [9, с. 415], *Verfassungsordnung f* конституційний устрій [9, с. 480], *Weltwirtschaftsordnung f* світовий економічний порядок [9, с. 519]).

2. Іменник та означення в родовому відмінку (11 одиниць – 38 %) (напр., *Aufsichtsordnung f* порядок нагляду [9, с. 56], *Meldeordnung f* порядок прописки, порядок реєстрації [9, с. 271], *Verdingungsordnung f* порядок підряду [9, с. 475]).

3. Прикметникове означення, іменник та означення в родовому відмінку (3 одиниці – 10,3 %) є типовим для перекладу трикомпонентних композитів (напр., *Rechtsversicherungsordnung f* правовий порядок страхування [9, с. 360], *Seehafenordnung f*

режим морського порту [9, с. 409], *Straßenverkehrsordnung f* правила дорожнього руху [9, с. 430]).

4. Складний іменник (1 одиниця – 3,4 %) (напр., *Rechtsordnung f* правопорядок [9, с. 357]).

Прийом калькування може поєднуватися із семантичними прийомами мутації (2 одиниці: *Grundordnung f* суспільний лад, громадський порядок; конституційний лад, демократичний лад [9, с. 181], *Rahmenordnung f* типовий статут, типове положення [9, с. 345] та модуляції (1 одиниця: *Strafgerichtsordnung f* Кримінально-процесуальний кодекс [9, с. 425]).

Прийом модуляції (4 одиниці) також не дуже часто спостерігається в «чистому» вигляді (напр., *Prozessordnung f* процедура судочинства [9, с. 340]). Семантичний прийом імплікації (3 одиниці) рідко представлений у перекладі німецьких композитів і реалізується за допомогою генералізації понять (напр., *Militärstrafgerichtsordnung f* положення про військові трибунали [9, с. 275], *Paß- und Meldeordnung f* паспортний режим [9, с. 313], *Geschäftsordnung f* регламент, розпорядок [9, с. 168]).

Німецькі терміни-композити, які в українській мові мають два і більше значень (11 одиниць), було перекладено за допомогою таких прийомів:

1. Експлікація (5 одиниць – 45,4 %) (напр., *Anstaltsordnung f* 1) (правовий) режим установи, (правовий) режим закладу; 2) режим виправної установи, режим виправно-виховної установи, режим лікувально-виховної установи, режим ЛВУ [9, с. 43]);

2. Калькування та експлікація (3 одиниці – 27,3 %) (напр., *Bodenordnung f* 1) сукупність відносин, пов'язаних із власністю на землю та землекористуванням; 2) землеустрій [9, с. 100]);

3. Мутація та експлікація (1 одиниця – 9,1 %) (напр., *Abgabenordnung f* 1) положення про податки, податкове законодавство; 2) правила стягнення податків, правила стягнення мит (зборів) [9, с. 10]);

4. Імплікація та експлікація (1 одиниця – 9,1 %) (напр., *Größenordnung f* 1) класифікація за розміром; 2) розмір, обсяг [9, с. 180]);

5. Мутація, модуляція, імплікація та експлікація (1 одиниця – 9,1 %) (напр., *Rangordnung f* 1) послідовність; 2) субординація, ієрархія, послідовність (за ступенем значущості); 3) таблиць про ранги [9, с. 345]).

Серед прийомів перекладу німецьких юридичних термінів-композитів зі складником *Ordnung* в ролі означального слова з одним значенням (30 одиниць) за частотністю виокремлено такі:

1. Експлікація (16 одиниць – 53,8 %) (напр., *Ordnungsdienst m* служба підтримки громадського порядку [9, с. 307]);

2. Експлікація та мутація (5 одиниць – 16,5 %) (напр., *Ordnungsrecht n* норми, що регулюють накладення дисциплінарних стягнень на студентів [9, с. 307]);

3. Калькування та модуляція (3 одиниці – 9,9 %) (напр., *Ordnungsstrafmaßnahme f* міра дисциплінарного стягнення, міра адміністративного стягнення [9, с. 307]);

4. Експлікація та модуляція (3 одиниці – 9,9 %) (напр., *Ordnungsmaßnahme f* адміністративна міра (з підтримки порядку) [9, с. 307]);

5. Імплікація (2 одиниці – 6,6 %) (напр., *ordnungsgemäß adj* правильний, належний, *Ordnungsstrafrecht n* дисциплінарне право [9, с. 307]);

6. Калькування (1 одиниця – 3,3 %) (напр., *Ordnungshüter m* охоронець порядку [9, с. 307]).

Частотність прийомів перекладу німецьких юридичних термінів-комполітів зі складником *Ordnung* в ролі означального слова з двома і більше значеннями (4 одиниці) є такою:

1. Експлікація та мутація (3 одиниці – 75 %) (напр., *Ordnungsmittel n, pl 1*) засоби підтримки громадського порядку; 2) адміністративне стягнення [9, с. 307]);

2. Експлікація та модуляція (1 одиниця – 25 %) (напр., *Ordnungsverstöße pl 1*) дисциплінарні порушення; 2) порушення адміністративних приписів [9, с. 307]).

Висновки. Серед німецьких юридичних термінів-комполітів складник *Ordnung* переважно трапляється в ролі основного слова та має значення «порядок, лад, устрій, положення». Домінантним прийомом перекладу комполітів є експлікація, що пов'язано з особливостями розуміння німецької юридичної термінології у випадках, коли дослівний переклад (калькування) ускладнює розуміння суті предмета або явища. Експлікація може відбуватися завдяки додаванню прийменників, однієї, двох і більше лексем, що пов'язано зі ступенем розкриття змісту поняття. Прийоми імплікації, модуляції та мутації застосовуються досить рідко. Здійснюючи переклад іменника *Ordnung*, перекладач має орієнтуватися на такі його значення, як: 1) *порядок, лад, устрій* у значенні процесу дії та 2) *уложення, положення* у значенні документа. З метою дотримання вимог щодо стандартизації, точності та однозначності термінів не рекомендуємо під час перекладу іменника *Ordnung* у складі німецьких юридичних термінів-комполітів використовувати такі словникові відповідники, як: *статут, кодекс, правила, норми, режим*, оскільки в німецькій мові для цих термінів є окремі відповідники *Satzung, Kodex / Gesetzbuch, Regeln, Normen, Regime / Betrieb*. Застосування прийомів модуляції та мутації без належної фахової юридичної консультації також є небажаним перекладацьким вибором, зокрема в разі заміни значення *Ordnung* на *розпорядження, право, закон, процедура*.

Алгоритм перекладацької дії під час відтворення німецьких юридичних термінів-комполітів зі складником *Ordnung* є трирівневим і схематично має такий вигляд: 1) калькування → 2) експлікація (залежно від ступеня розкриття поняття) / імплікація (у разі наявності семантично надлишкової інформації) → 3) модуляція або мутація (після попереднього узгодження з фахівцями галузі права). Отже, під час пошуку перекладацького рішення перекладач проходить кожен із цих рівнів у міру реалізації адекватності перекладу термінів-комполітів. Отримані результати можна використати для оцінки якості наявних перекладів німецької юридичної літератури українською мовою. Перспективними шляхами подальшого дослідження пропонуваної теми є аналіз похідних іменника *Ordnung* в юридичній терміносистемі в перекладацькому аспекті.

Література:

1. Гура Н.П., Козак Г.В. Структурно-морфологічні особливості складних німецьких прикметників (на матеріалі машинобудівної галузі). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. Одеса, 2019. № 39. Т. 2. С. 20–22.
2. Куц Ю.В. Іменникові комполіти на позначення транспортних засобів у зіставному аспекті (на матеріалі німецької й української мов). *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія: Філологічні науки (Мовознавство)*. Дрогобич, 2016. № 6. С. 92–96.

3. Магєррамова М.А. Семантико-синтаксична класифікація термінів-комполітів у німецькій мові. *Одеський лінгвістичний вісник*. Одеса, 2015. № 5. Т. 1. С. 91–94.
4. Бондар Н.В. Словоскладання як спосіб номінації понять гастроентерології в сучасній німецькій мові. *Молодий вчений*. 2016. № 2 (29). С. 360–363.
5. Гармаш Т.А. Відтворення німецьких логістичних термінів-комполітів у перекладі. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород, 2019. Вип. 8. Т. 2. С. 65–69.
6. Амеліна С.М. Переклад німецьких комполітів у аграрному дискурсі. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Філологічні науки*. 2016. Вип. 257. С. 32–36.
7. Радзійон В.М. Структурно-морфологічні типи складних іменників спортивної тематики. *Вісник КНЛУ. Серія: Філологія*. 2015. № 2. Т. 18. С. 150–155.
8. Рись Л.Ф. Особливості перекладу субстантивних комполітів німецької мови. *Вісник СумДУ. Серія: Філологічні науки*. 2006. № 11 (95). Т. 2. С. 161–166.
9. Німецько-український словник юридичних термінів. Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2017. 576 с.
10. Словник української мови online. Томи 1–11. URL: <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=177423&page=1368>.
11. Duden Wörterbuch. URL: <https://www.duden.de/rechtschreibung/Zusammensetzung>.
12. Мюллер В. Великий німецько-український словник. Близько 300 000 слів та словосполучень. 4-те вид., випр. та доп. Київ : Чумацький шлях, 2012. 792 с.
13. Duden. Das Bedeutungswörterbuch. 4., neu bearbeitete und erweiterte Auflage / Herausgegeben von der Dudenredaktion. Berlin : Dudenverlag, 2010. Band 10. 1152 S.
14. Juristisches Wörterbuch. Für Studium und Ausbildung / von Dr. Gerhard Köbler o. Professor. 15., neubearbeitete Auflage. München : Verlag Franz Vahlen, 2012. 512 S.
15. Лисенко Г.Л., Баклан І.М., Чепурна З.В. Основи перекладу – міст між теорією і практикою (німецько-український напрям) : підручник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, вид-во «Політехніка», 2019. 204 с.
16. Schreiber M. Übersetzungstypen und Übersetzungsverfahren. *Handbuch Translation / Mary Snell-Hornby, Hans G. Hönl, Paul Kußmaul, Peter A. Schmitt (Hrsg.)*. Zweite, verbesserte Auflage. Tübingen : StauFFenburg Verlag, 2006. S. 151–154.
17. Тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/ulozhennja>.

Baklan I. Translation of German legal compound terms with the compound element *Ordnung* into Ukrainian

Summary. The article deals with the development of translation activity algorithm during the rendering of German legal compound terms with the compound element *Ordnung* into Ukrainian. The author identifies the semantic features of the noun *Ordnung* in German and Ukrainian, presents classifications of existing means and translation methods for German compound nouns into Ukrainian, and describes the peculiarities of implementation the of these methods based on the research material. The identified regularities became the basis for the development of practical recommendations for the adequate translation of German legal compound terms with the compound element *Ordnung* as the base word and the determinative word.

The main semantic features of the noun *Ordnung* in the legal field are “regulating” and “ordered collection”. The lexico-semantic field of *Ordnung* includes the following lexical units: order, routine, ordering, arrangement, regulations,

body of laws, system, rule(s), statute, regime / treatment. The compound element Ordnung in German legal compound terms appears mainly as the base word. The Ukrainian translation mostly uses the semantic method of explication. In second place in frequency is the lexical method of loan translation. The methods of mutation, modulation and implication are less common.

The procedure for translating of German legal compound terms with the compound element Ordnung into Ukrainian should begin with the method of loan translation. If the literal translation does not fully reveal the meaning of the term, the translator should resort to an explication, which may include the addition of prepositions, one, two, three or more

lexemes, depending on the complexity of the concept for a target language recipient. At this level, an implication can also occur if a literal translation reveals signs of semantically redundant information. The usage of semantic methods of modulation or mutation requires consultation with specialists in the field of law. The results of the presented case study can be used to assess the quality of existing Ukrainian translations of German legal literature. Also interesting for further research is the analysis of the derivatives of the noun Ordnung in terms of legal translation.

Key words: compound term, base word, determinative word, semantic features, loan translation, explication, modulation, mutation.